

POLITIET
AGDER POLITIDISTRIKT

Trusselvurdering 2023

Agder politidistrikt

Innhold

FORORD	3
1. INNLEDNING	4
1.1 Om rapporten	5
2. TRUSLER MOT OFFENTLIG RO, ORDEN OG ALMINNELIG TRYGGHET	6
2.1 Overordnet situasjonsbilde	7
2.2 Særlig alvorlige kriminalitetstrusler	8
2.2.1 Ungdomskriminalitet som skaper utrygghet i det offentlige rom	8
2.2.2 Trusler om vold ved «snitching» i ungdomsmiljøene	8
2.2.3 1% MC-klubber i Agder	9
3. TRUSLER MOT LIV, HELSE OG PERSONLIG INTEGRITET	10
3.1 Overordnet situasjonsbilde	11
3.2 Særlig alvorlige kriminalitetstrusler	11
3.2.1 Seksuallovbrudd mot barn og unge	11
3.2.2 Vold mot kvinner i nære relasjoner	12
3.2.3 Personer i vanskelige livssituasjoner med voldspotensial	13
4. TRUSLER MOT ØKONOMI OG ARBEIDSLIV	14
4.1 Overordnet situasjonsbilde	15
4.2 Særlig alvorlig kriminalitetstrussel	16
4.2.1 Digitale bedragerier ved bruk av phishing	16
5. TRUSLER MOT RESSURSGRUNNLAG OG MILJØ	17
5.1 Overordnet situasjonsbilde	18
5.2 Særlig alvorlig kriminalitetstrussel	18
5.2.1 Ulovlig motorferdsel i utmark	18
6. TRUSLER MOT IKT-SIKKERHET OG DIGITAL INFRASTRUKTUR	19
6.1 Overordnet situasjonsbilde	20
6.2 Særlig alvorlig kriminalitetstrussel	20
6.2.1 Trusler mot kritisk infrastruktur i Agder	20

Forord

Agder er for de aller fleste av oss et trygt sted å bo. De fleste er lovlidige borgere og det offentlige rom preges av ro og orden. Men Agder har også et kriminalitetsbilde som berører mange. Truslene speiler i stor grad det nasjonale trusselbildet.

Mye av kriminaliteten foregår i det skjulte. Innen flere av de alvorligste kriminalitetstruslene er det store mørketall. Statistikken over anmeldte saker til politiet er derfor ikke et dekkende bilde av kriminaliteten.

Politiet er avhengig av et nært samarbeid med kommuner, andre samarbeidsaktører og innbyggerne for å kunne forstå og videre vurdere hvilke kriminalitetstrusler vi står overfor og hvilke som bør gis særlig oppmerksomhet. Jeg ønsker derfor å takke alle som har gitt tips til politiet, eller som på andre måter har bidratt med analyser av kriminalitet og faglige innspill. Dette ønsker vi mer av.

Dette er første gang Agder politidistrikt utarbeider en offentlig versjon av politidistriktets trusselvurdering. Med dette vil vi dele vårt situasjonsbilde. Vi håper det vil fremme mer dialog om de mest alvorlige kriminalitetstruslene i Agder, slik at vi i felleskap kan styrke vår kunnskap og sammen finne gode tiltak for å redusere forekomsten av kriminalitet i vårt politidistrikt. Rapporten er et av flere bidrag inn i et større kunnskapsgrunnlag for å skape en felles situasjonsforståelse og bedre samhandling med relevante aktører og innbyggerne i regionen.

Politiets viktigste oppgave er å redusere kriminalitet og bidra til økt trygghet for befolkningen. Forebygging er politiets hovedstrategi, men politiet forebygger ikke kriminalitet alene. For å lykkes med å skape et enda tryggere Agder er vi avhengig av et godt samarbeid med menneskene som bor, ferdes og jobber her.

Januar 2023

Politimester
Kjerstin Askholt

Innledning

1

1.1 Om rapporten

Trusselvurdering for Agder politidistrikt beskriver alvorlige kriminalitetstrusler som faller inn under politiets samfunnsoppdrag og ansvarsområder.

Hensikten med å utarbeide en offentlig versjon av politidistriktets trusselvurdering er å bidra til en felles situasjonsforståelse lokalt i Agder knyttet til de mest alvorlige kriminalitetstruslene politiet mener vi står overfor. På den måten ønsker vi å danne grunnlag for enda bedre samhandling med kommuner og andre offentlige aktører, private, frivillige og innbyggerne for å forebygge kriminalitet i Agder.

Rapporten må ses i sammenheng med øvrige nasjonale trusselvurderinger og rapporter utarbeidet av andre i og utenfor politiet.

Flere av kriminalitetstruslene overlapper hverandre og henger tett sammen. Flere faktorer kan påvirke utviklingen, for eksempel teknologi, internasjonale og nasjonale trender og hendelser, regionale og lokale forhold. Den teknologiske utviklingen muliggjør og understøtter flere av kriminalitetstruslene.

Rapporten er inndelt i kapitler som tar for seg overordnede kriminalitetskategorier. Hvert kapittel starter med å beskrive et overordnet situasjonsbilde. Deretter presenteres særlig alvorlige kriminalitetstrusler. Disse er fremhevet fordi det er registrert en økning i omfang eller fordi konsekvensene for enkeltindivider eller samfunn vurderes som særlig alvorlig.

Trusselvurderingen er beheftet med usikkerhet fordi kriminalitetsbildet er dynamisk, og rapportens kunnskapsgrunnlag er begrenset. Rapporten tar ikke for seg tiltak.

Trusler mot offentlig ro, orden og
alminnelig trygghet

2

DETTE SKRIVER VI OM HER:

Med trusler mot offentlig ro, orden og alminnelig trygghet i samfunnet menes kriminalitet som skaper utrygghet i det offentlige rom og truer ytringsfriheten. Dette omfatter blant annet gjengrelatert vold og konflikter, organisert kriminalitet, hatefulle ytringer, radikalisering og aktivisme hvor vold kan inntreffe.

I den nasjonale trusselvurderingen fremheves økning i bruk av MDMA og kokain blant mindreårige og voksne. I Ungdata-undersøkelsen 2022 for Agder viser resultatene at det fortsatt er cannabis som er mest utbredt blant skoleelever. 3% av elevene på ungdomsskolen og 12% elever ved videregående skole svarer at de har prøvd cannabis minst én gang det siste året. 3,5% av ungdomsskole-elevne og 5% av elevene på videregående skole har svart at de minst én gang har prøvd andre rusmidler enn alkohol og cannabis. Her er det kokain og MDMA som scorer høyest etter cannabis. Den største økningen er blant elevene i tredjeklasse på videregående skole.¹

2.1 Overordnet situasjonsbilde i Agder

I Agder preges det offentlige rom av ro, orden og alminnelig trygghet. Det er likevel noen grupper og miljøer som utfordrer distriktet.

Politiet er kjent med at det er flere 1% MC-klubber og multietniske kriminelle nettverk i regionen med koblinger til andre politidistrikt og aktører i utlandet. De motiveres av makt og økonomisk vinning, og har aktører med stor voldskapasitet. Narkotikaomsetning er en sentral driver for organisert kriminalitet, men politiet har også kjennskap til nettverk som er involvert i ulovlig våpenhandel, prostitusjon, arbeidslivskriminalitet og grov økonomisk kriminalitet. Organisert kriminalitet foregår i det skjulte, og preges av indrejustis. Det siste året har politiet sett en økning i voldshendelser i det offentlige rom som kan knyttes til kriminelle nettverk.

Barn som bor på barneverninstusjon er en særlig utsatt og sårbar gruppe. Antall loggførte hendelser relatert til denne gruppen er det høyeste nivået på fem år. Flere av ungdommene er gjengangere hos politiet, og enkelte av dem er sentrale aktører i kriminelle ungdomsmiljøer.

Agder er en arena for flere større politiske arrangementer. I tillegg gjennomføres det årlig flere demonstrasjoner, appeller eller andre markeringer der budskapet kan oppleves som både krenkende og provoserende.

Hatefulle ytringer på nett er en økende trussel mot personlig integritet og demokratiske verdier. Nordic Safe Cities har sammen med Kristiansand kommune gått gjennom én million kommentarer på Facebook-sider som omhandler temaet «skjer i Kristiansand», og sett etter hatefulle ytringer.² Resultatene viser at marginaliserte grupper, minoriteter og unge personer er mer utsatt enn andre grupper. Funnene understøttes også av Medietilsynet og rapporten «Man må ha tykk hud eller unngå å være på nettet».

«Seks ganger flere 16-20 åringer opplever hatefulle kommentarer på nett sammenliknet med den øvrige befolkningen.»

¹ Ung i Agder 2022. Korus Sør.

² Nordic Safe Cities er et nettverk bestående av 19 byer i Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island. Formålet er å bygge robuste lokalsamfunn og veilede dem i kampen mot polarisering, hat og ekstremisme [URL] <https://nordicsafecities.org/what-we-do/>.

Medietilsynets rapport viser til at seks ganger flere 16-20 åringer opplever hatefulle kommentarer på nett sammenliknet med den øvrige befolkningen. Politiets nasjonale trusselvurdering 2022 viser også til at ca. hver fjerde lokalpolitiker har blitt utsatt for trusler eller hatefulle ytringer. Flere som har blitt utsatt har uttrykt at de vegrer seg for å delta i debatter og diskusjoner. Dette er også aktuelt for Agder.

Angrepet i Oslo 25.juni 2022 viser at ideologisk, politisk og religiøs overbevisning fortsatt kan få personer til å begå alvorlig vold og drap mot uskyldige personer. I Agder er det fra tid til annen bekymringer for enkeltaktører og deres tilknytninger eller støtte til voldelige ekstreme miljøer. Flertallet av disse aktørene knyttes til psykisk uhelse og annen kriminalitet. Marginaliserte personer er særlig sårbare for radikaliserings.

2.2. Særlig alvorlige kriminalitetstrusler

2.2.1. Ungdomskriminalitet som skaper utrygghet i det offentlige rom

De fleste ungdom er lovlidige borgere, men det er en økende bekymring knyttet til enkelte ungdomsmiljøer og aktører under 23 år. Disse ungdommene er i stor grad drivere for narkotikaomsetning blant ungdom, voldskriminalitet og skadeverk i distriktet.

«De fleste ungdom er lovlidige borgere, men det er en økende bekymring knyttet til enkelte ungdomsmiljøer og aktører under 23 år.»

En utfordring er at de kriminelle ungdommene oppholder seg og utøver kriminalitet i offentlige rom, som blant annet parkeringshus, bibliotek, bensinstasjoner, kjøpesentre, skoler, fritids- og ungdomsklubber. Stedene er naturlige oppholdssteder

for lovlidige ungdom, og kan fungere som rekrutteringsarena for de kriminelle ungdommene.

Kriminelle ungdomsmiljøer styres ofte av en liten kjerne. Enkelte av disse aktørene har koblinger til organiserte kriminelle nettverk.

Flere steder i Agder rapporteres det om ulovlig oppskytning av fyrverkeri og uvetting kjøring med motoriserte kjøretøy i sine nærmiljøer. Dette fører til at eget nabolag til tider oppleves som utrygt.

Ungdomskriminaliteten i det offentlige rom vil fortsette. Dette kan bidra til å opprettholde, forsterke eller øke opplevelsen av utrygghet blant næringsdrivende, besøkende og øvrig befolkning som ferdes i de aktuelle områdene.

2.2.2. Trusler om vold ved «snitching» i ungdomsmiljøene

En særlig negativ utvikling i ungdomsmiljøene er at ungdommer som begår vold og annen kriminalitet truer med grov vold dersom noen «snitcher», altså melder ifra til en voksen. Dette kan være trusler rettet mot fornærmede, men også trusler mot fornærmedes familie.

Voldshendelsene blir gjerne filmet av jevnaldrende ungdommer på stedet og delt i sosiale medier. Deling av videoene gjør at voldsutøverne får et større publikum utover de som var fysisk tilstede. I frykt for å bli utsatt for tilsvarende handlinger avstår fornærmede og vitner å melde ifra til voksne og politiet.

SNITCHING:

I denne rapporten betyr begrepet «å snitcher» det å melde i fra til en voksen. Andre likende begreper er å tyste og sladre.

I flere tilfeller har politiet opplevd at fornærmede begrunner skadene med fall eller ulykke til foreldre.

Til tross for at sannheten kommer frem, blir ikke forholdet anmeldt i frykt for hva som kan skje. Dette støtter opp under antakelsen om store mørketall på området. Mørketallene støttes også av en mindre undersøkelse som ble gjennomført blant ungdom under Arendalsuka 2022. Undersøkelsen hadde som formål å se på omfanget av snitchekulturen, og hvordan ungdom opplever dette i hverdagen. På spørsmål om snitchekulturen påvirker deg negativt i skolehverdagen svarte 73% ja i en eller annen grad. Undersøkelsen hadde ca. 200 respondenter i alderen 12-20 år.³

«En særlig negativ utvikling i ungdomsmiljøene er at ungdommer som begår vold og annen kriminalitet truer med grov vold dersom noen «snitcher», altså melder ifra til en voksen.»

Trusler om vold ved «snitching» skaper frykt i ungdomsmiljøene, og bidrar til at færre velger å melde ifra. Dette gir de unge voldsutøverene muligheter til å fortsette med sin kriminelle virksomhet uten at det avdekkes. Metoden er i stor grad kriminalitetsfremmende for de som begår kriminaliteten, og er en effektiv metode for å hindre at politi eller andre voksne får informasjon.

2.2.3. 1% MC-klubber i Agder

De internasjonale 1% MC-klubbene er historisk forbundet med organisert kriminalitet, hvorav volds- og narkotikakriminalitet har vært sentrale elementer.

Flere av dem er representert i Agder. Mindre MC-klubber som støtter og deltar på arrangementer i regi av 1% MC-klubber er også å finne i distriktet. Medlemmene i de mindre klubbene er aktuelle for rekruttering til 1% MC-klubbene.

I juli 2021 ble det innført en lov som åpner for at rettsvesenet kan forby kriminelle sammenslutninger, som for eksempel 1% MC-klubbene selv definerer seg som.⁴ Endringen medfører forventninger til at klubbene vil iverksette tiltak for å unngå å bli rammet av loven.

I politiets nasjonale trusselvurdering for 2022 pekes det på at 1% MC-klubbene vil fortsette å ekspandere i Norge, og at den kriminelle aktiviteten vil øke. Med denne kunnskapen blir det viktig å følge med på utviklingen i Agder.

1% MC-KLUBB:

En såkalt 1% MC-klubb er en motorsykelklubb som selv definerer seg utenfor det lovlidige samfunnet. Lojaliteten til klubben er grunnleggende. Betegnelsen 1% kommer fra et anslag om at en prosent av MC-klubbene regner seg utenfor det lovlidige samfunnet.

³ Utvalget er lite, og det er ikke ment at funnene skal kunne generaliseres til en større gruppe. Det gir likevel en indikasjon.

⁴ Lov om endring i straffeprosessloven og straffeloven (kriminalisering av deltakelse i kriminelle sammenslutninger).

Trusler mot liv, helse og
personlig integritet

3

DETTE SKRIVER VI OM HER:

Med trusler mot liv, helse og personlig integritet menes vold og seksuelle overgrep mot barn og voksne. Trusler mot personlig integritet inkluderer også krenkelser av identitet og verdighet, som hatvold, menneskehandel og æresrelatert vold.

Da krigen i Ukraina brøt ut forelå det økt bekymring for at kvinner og barn skulle utnyttes til kriminalitet, som for eksempel til prostitusjon og ulike former for arbeidslivskriminalitet. Det har så langt ikke blitt avdekket at migrasjonsstrømmen har skapt en økning eller endring i kriminalitetsbildet i Agder. Ukrainske migranter er fortsatt sårbare for utnyttelse til kriminalitet, og endringer i kriminalitetsbilde kan endre seg raskt.

3.1. Overordnet situasjonsbilde

I Agder har fire personer blitt drept de siste to årene. Tre av de drepte var kvinnelige familiemedlemmer. Psykisk helse har vært et sentralt tema i flere av sakene.

Vold mot kvinner og vold i nære relasjoner er fortsatt en vedvarende trussel. I Agder har antall fornærmede kvinner vært stabilt innen alle voldskategorier de siste fem årene.⁵

Registrerte seksuallovbrudd mot barn er betydelig høyere enn mot voksne. Gjerningspersoner finnes i alle aldersgrupper, men menn i aldersgruppen 18-49 år skiller seg ut.

«I Agder har fire personer blitt drept de siste to årene. Tre av de drepte var kvinnelige familiemedlemmer.»

Covid-19 pandemien i 2020 og 2021 førte til store endringer i hverdagen for store og små. I noen politidistrikt ble det meldt om en økning i saker knyttet til vold og overgrep. Agder har ikke registrert tilsvarende økning i den samme perioden, og det knyttes usikkerhet til hvordan pandemien har påvirket politidistriktet.

3.2. Særlig alvorlige kriminalitetstrusler

3.2.1. Seksuallovbrudd mot barn og unge

Seksuallovbrudd mot barn og unge er en vedvarende trussel. Dette gjelder både fysiske overgrep og i det digitale rom. Overgriperne er hovedsakelig menn under 50 år. Antall anmeldelser i Agder gir ikke et dekkende bilde av det reelle omfanget, og det antas at det er store mørketall. Det understøttes av både forskning og aktører i førstelinjen som er i direkte kontakt med overgrepsutsatte.

⁵ Vold mot kvinner utenfor nær relasjon er også en del av dette grunnlaget.

Internettrelaterte seksuallovbrudd øker i omfang. Barn og overgripere kommer gjerne i kontakt via ulike digitale plattformer, som for eksempel Fortnite, Roblox, Discord, TikTok, Houseparty, Moviestarplanet, Instagram, Facebook, Snapchat og Omegle. Når kontakten er opprettet går gjerne dialogen over i andre kommunikasjonskanaler, som for eksempel Snapchat. Snapchat og TikTok er blant de største plattformene der de straffbare seksuelle handlingene begås.

Denne kriminalitetstypen er særlig krevende å avdekke fordi teknologien i stor grad muliggjør anonymitet for overgriperen. Noen av gjerningspersonene er også en del av et større nettverk som beskytter hverandre.

I politiets nasjonale trusselvurdering 2022 fremheves økning av voksne som kjøper mindreåriges egenproduserte seksualiserte materiale. Dette gjelder også for Agder.

«Barn og overgripere kommer gjerne i kontakt via ulike digitale plattformer, som for eksempel Fortnite, Roblox, Discord, TikTok, Houseparty, Moviestarplanet, Instagram, Facebook, Snapchat og Omegle.»

Seksuallovbrudd, både fysisk og på internett, mot barn og unge vil fortsette. Det er økende bekymring knyttet til de internettrelaterte overgrepene fordi det er krevende å avdekke og det kommer stadig nye applikasjoner og plattformer. Det er fare for at barn og unge som selger egenprodusert seksualisert material vil øke fordi mange tiltrekkes av profitt.

3.2.2. Vold mot kvinner i nære relasjoner

Vold mot kvinner i nære relasjoner er en vedvarende trussel. Gjerningspersonene kan være partnere, tidligere partnere, barn og foreldre, søsken eller andre familiemedlemmer eller personer som står fornærmede nært. Psykisk helse og rus er sentrale påvirkningsfaktorer. Antall anmeldelser gir ikke, i likhet med seksuallovbrudd, noe dekkende bilde av det reelle omfanget, og det antas at det er store mørketall.

Vold mot kvinner i nære relasjoner vil fortsette. Samfunnsutviklingen med økte levekostnader kan være en stressfaktor som kan bidra til økt konfliktnivå i familier, utløse livskriser, høyere forekomst av rusbruk og dermed økt risiko for voldsutøvelse.

3.2.3. Personer i vanskelige livssituasjoner med voldspotensial

Personer som er tilbøyelige til å utøve alvorlig vold i forbindelse med kriser eller vanskelige livssituasjoner er en vedvarende trussel. Psykisk uhelse og alvorlige psykiske lidelser kan påvirke noen personers virkelighetsoppfatning eller evne til å mestre vanskelige livssituasjoner, som for eksempel skilsmisse, barnefordeling, dødsfall i nær relasjon, tap av arbeid eller opplevelsen av manglende hjelp fra det offentlige. Dette kan føre til både planlagt og affektiv vold. Inntak av rusmidler kan også øke tilbøyeligheten til å begå alvorlig vold.

«Psykisk uhelse og alvorlige psykiske lidelser kan påvirke noen personers virkelighetsoppfatning eller evne til å mestre vanskelige livssituasjoner.»

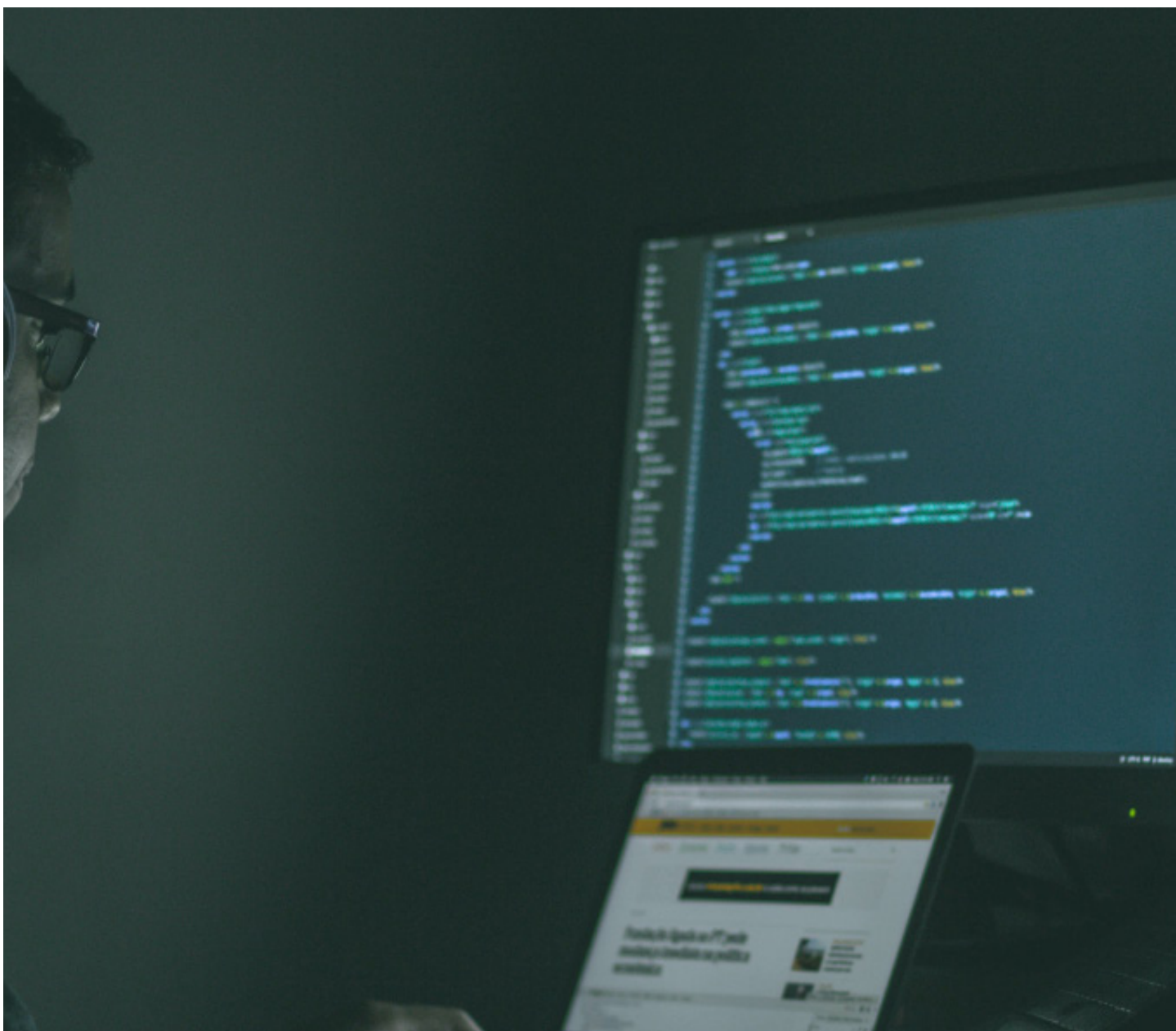
Det er flere indikatorer som kan si noe om at personer har tanker om å begå psykisk eller fysisk vold mot en annen person. En av dem er brudd på besøksforbud.

2022 viser en økning i antall brudd på besøksforbud sammenliknet med 2021 i Agder.

Personer med alvorlige psykiske lidelser og/eller som er i en vanskelig livssituasjon vil fortsette å utgjøre en fare for liv og helse mot andre, heriblant personer i nær relasjon, politi, hjelpeapparat, andre offentlige myndigheter eller uskyldige personer. Økt inflasjon kan føre til at personer settes i vanskelige økonomiske situasjoner. Dette kan være faktorer som påvirker psykisk helse og øker risikoen for å fremme trusler og begå vold mot andre.

ALVORLIGE PSYKISKE LIDELSER:

Med alvorlige psykiske lidelser siktes det her primært til personer med psykoselidelser. Psykoselidelser er en sammensatt gruppe psykiske lidelser kjennetegnet ved psykose, som er en forstyrret virkelighetsoppfatning eller en forvirringstilstand. Psykoselidelser er en sekkebetegnelse som blant annet inkluderer schizofreni, paranoide psykoser (vrangforestillinger), schizoaffektive lidelser, stoffutløste psykoser, akutte og forbigående psykoser.

Trusler mot økonomi og arbeidsliv

4

DETTE SKRIVER VI OM HER:

Med trusler mot økonomi og arbeidsliv menes kriminalitet som rammer både privatpersoner, næringsliv og velferdssamfunnet gjennom økonomiske tap og undergraving av legale strukturer, opparbeidede rettigheter i arbeidslivet og et fritt rettferdig marked.

som opplever stor etterspørsel. Nasjonalt og i Agder registreres lønnstyveri som en økende kriminalitetsform.

I Agder er det registrert 11 fiskemottak og en fiskeflåte (registrerte fiskefartøy i Agder) som i 2021 omsatte for ca. 500 millioner kroner. Kompleksiteten i regelverket og manglende kontroller innenfor yrkesfiske skaper et stort mulighets- og handlingsrom for å begå kriminalitet. Fiskerikriminalitet som avdekkes i distriktet er hovedsakelig knyttet til fritidsfiskere.

4.1. Overordnet situasjonsbilde

Økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet forekommer i mange ulike former, og er rettet mot både privatpersoner og virksomheter. Både nasjonalt og lokalt har det vært en økning i digitale bedragerier. I flere av sakene i Agder har det økonomiske utbytte blitt sikret av gjerningspersonene gjennom internasjonale transaksjoner, konvertering til kryptovaluta og bruk av et eller flere mellomledd i utlandet.

Arbeidslivskriminalitet kjennetegnes ved at det ofte begås flere lovbrudd samtidig. Samme aktør kan for eksempel begå lønnstyveri, skattesvik, brudd på arbeidsmiljøloven, trygdesvindler, bedrageri, bokføringsovertredelser, konkurserkriminalitet og hvitvasking av utbytte for å nevne noe.

Bransjer som skiller seg ut er de som har større andel av ufaglært personell, men det kan også være bransjer

Samfunnsutviklingen med høyere driftskostnader rammer alle bransjer, og kan føre til at bedrifter og virksomheter vil oppleve økonomiske utfordringer, i verste fall konkurser. Dette kan gi insentiver for å begå ulike former for arbeidslivskriminalitet og økonomisk kriminalitet. Det skaper også økt handlingsrom for useriøse aktører.

LØNNSTYVERI:

Lønnstyveri er den som utilbørlig og med forsett med en uberettiget vinning for seg selv eller andre misligholder plikt til å yte lønn, feriepenger eller annen godtgjøring som arbeidstaker har rett til etter avtale eller bestemmelse i lov eller forskrift.

4.2. Særlig alvorlig kriminalitetstrussel

4.2.1. Digitale bedragerier ved bruk av phishing

Digitale bedragerier ved bruk av phishing har økt de siste årene. Dette er en bedrageriform som stadig er i utvikling, og metodene blir mer sofistikerte og avanserte. Phishingangrep går hovedsakelig ut på at personer mottar en epost eller en SMS der svindlerne ber deg trykke på en lenke eller vedlegg. Lenken tar deg til en kompromittert side der svindleren henter ut sensitiv informasjon som de har bedt deg om å legge inn. På denne måten får de tilgang til kontoene dine.

I 2022 har det vært en økning i bedrageriformen «voice phishing». I stedet for å sende epost eller SMS, velger svindleren å ringe sine ofre, og utgir seg for å være en ansatt i en virksomhet som offeret har en tilknytning til, for eksempel bank eller politi. Svindlerne påstår at du er i fare for, eller allerede utsatt for et svindelforsøk, og ber om sensitive opplysninger for å avverge bedrageriet. Ved å misbruke tilliten og spille på frykt,

lurer svindlerne til seg sensitiv informasjon som gir tilgang til bankkontoer. Dette omtales også som sosial manipulasjon.

Privatpersoner og virksomheter i Agder vil fortsatt utsettes for ulike former for digitale bedragerier. Dette er en kriminalitetsform hvor det er svært vanskelig å avdekke gjerningspersonene, og bidrar til å opprettholde handlingsrommet for å begå denne type kriminalitet. Digitale bedragerier vil øke i omfang og bli mer avanserte i tiden fremover.

PHISHING:

Phishing (nettfiske) er en form for sosial manipuleringsmetode hvor en angriper forsøker å lure noen til å utføre en handling, for eksempel åpne et e-postvedlegg, klikke på en lenke eller betale en falsk regning. Ondsinnete aktører utnytter menneskelige sårbarheter for å oppnå målene sine.

Trusler mot ressursgrunnlag og miljø

5

DETTE SKRIVER VI OM HER:

Med trusler mot ressursgrunnlag og miljø menes kriminalitet som truer natur, dyr, miljø og kulturminner. Dette omfatter for eksempel ulovlig utslipp og avfallshåndtering, ødeleggende inngrep i naturen, forurensning, handel med truede arter, dyrevelferd og ulovlig uttak av verdifulle naturressurser.

5.1 Overordnet situasjonsbilde

Agder har flere større og mindre områder som har en form for vernestatus og er regulert av naturmangfoldsloven. En av fire marine nasjonalparker strekker seg fra Tvedestrand og Arendal til Grimstad. Ulovlig arealinngrep og ulovlig motorferdsel er særlig alvorlige trusler mot miljø og ressursgrunnlag fordi det kan gi langvarig og uerstattelige skader på natur og biologisk mangfold. I Agder er ca. 850 truede arter. Det er de siste årene registrert en økning i brudd på naturmangfoldsloven.

«Ulovlig arealinngrep og ulovlig motorferdsel er særlig alvorlige trusler mot miljø og ressursgrunnlag fordi det kan gi langvarig og uerstattelige skader på natur og biologisk mangfold. I Agder er det ca. 850 truede arter.»

I vernede marine områder er det registrert lovbrudd knyttet til ulovlig fiske (særlig knyttet til hummerfiske), brudd på ilandstigningsforskriften og motorferdsel til sjøs.

Agder politidistrikt har det siste året hatt flere saker knyttet til brudd på dyrevelferdsloven. De fleste sakene er knyttet til vanskjøtsel og mishandling av kjæredyr.

5.2. Særlig alvorlig kriminalitetstrussel

5.2.1. Ulovlig motorferdsel i utmark

All motorferdsel i utmark, uavhengig av årstid, er ulovlig.⁶ I Agder kan det gi store skader på natur, forstyrre sårbare tider for reproduksjon og føre til konflikt med folk som utøver friluftslivet. Forstyrrelser i reproduksjonstiden er særlig alvorlig for arter som allerede er i en sårbar bestand (fra sårbar til kritisk truet). Barmarkskjøring er særlig alvorlig for naturen fordi det kan påføre skader som tar lang tid for naturen å rette opp eller er uerstattelige. Det er mindre barmarkskjøring enn snøkjøring. Det er blant annet knyttet til at vegetasjonen lager naturlige hindre for kjøring når det ikke er snø. De områdene med mest motorferdsel på vinteren er Austheiene sør for fylkesvei 450. Dette er også område for kalving blant villreinen. Et annet område med mye ulovlig motorferdsel er Vestheiene sør for Brøkke. Dette området har både villrein og rovfugl som kan forstyrres.

Ulovlig kjøring i utmark vil øke i tiden fremover. Det kan ses i sammenheng med økning i snøscootersalg og hytteutbygging i Agder. Det kan medføre større tap av arter som allerede er sårbare.

MOTORFERDSELSLOVEN:

All motorferdsel i utmark og vassdrag er forbudt, med unntak av noen nytteformål som er beskrevet i motorferdselsloven.

⁶ Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, §3. I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillat med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven. Det er informasjon om at det også kjøres på islagte vann, noe som utgjør en risiko for liv og helse.

Trusler mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur

6

DETTE SKRIVER VI OM HER:

Med trusler mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur menes kriminalitet mot datasystemer. Slik kriminalitet begås først og fremst for økonomisk vinning, men også for å skade maskinvare eller digitale tjenester, eller for å få urettmessig tilgang til sensitiv informasjon.

En ny rapport fra EUs cybersikkerhetsorgan ENISA viser at seks av ti europeiske virksomheter som har blitt rammet av løsepengevirus velger å betale angripernes krav. Angrep med løsepengevirus vurderes som Europas største digitale trussel mot virksomheter i alle størrelser.

6.1. Overordnet situasjonsbilde

Det er få anmeldte saker som omhandler kriminalitet mot datasystemer. Kunnskap nasjonalt og internasjonalt tilsier at det er store mørketall. Mørketallsundersøkelsen som gjennomføres av Næringslivets sikkerhetsråd er en kartlegging av IT-tilstanden i privat og offentlig næringsliv. I 2018 og 2020 var det om lag 90 respondenter fra Agder. På spørsmål om uønskede hendelser ble rapportert til politiet, var det kun en tredjedel av respondentene i Agder som valgte å svare. Av svarene som ble gitt, svarte 85% av respondentene nei til at det ble rapportert til politiet. Mørketall understøttes av Norsk senter for informasjonssikring (NORSIS).

«Angrep med løsepengevirus vurderes som Europas største digitale trussel mot virksomheter i alle størrelser.»

6.2. Særlig alvorlig kriminalitetstrussel

6.2.1. Trusler mot kritisk infrastruktur i Agder

Den pågående krisen mellom Ukraina og Russland har ført til en svært krevende geopolitisk situasjon og en europeisk energikrise. I Agder har vi store ressurser og kapasiteter innenfor vannkraft, høy kompetanse og flere virksomheter innenfor leverandørindustrien til olje- og gasssektoren og global prosessindustri. Agder har også landanlegg som sikrer eksport av kraft til Europa. Dette gjør industrien til attraktive objekter for dataangrep og sabotasje. Denne typen angrep kan føre til at operasjoner på olje- og gassinstallasjoner må utsettes eller i verste fall stanses. Et dataangrep mot prosessindustrien kan føre til forsinkelser, og skape utfordringer i den globale verdikjeden.

Kraftindustrien, prosessindustrien og leverandørindustrien til olje- og gasssektoren er særlige sårbare for angrep, og kan bli utsatt for et eller flere angrep mot digital infrastruktur.

POLITIET
AGDER POLITIDISTRIKT

AGDER POLITIDISTRIKT

Telefon: 38 13 60 00

Postadresse: Postboks 514 Lundsiden, 4605 Kristiansand

E-post: post.agder@politiet.no

Internett: www.politiet.no/agder

Januar 2023

Layout: Agder Politidistrikt